

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenbergen, Slotlaan 220, Zeist

F. v. Deursen

Als een zuurdeeg

Geheim, ergernis en kracht van het koninkrijk der hemelen

(2)

Brandende Romeinse kazernes en hopen Romeinse soldatenlijken. Sabelgekleetter en bazuingeschal. Een als een paddestoel uit de grond verrijzende Verzetsbeweging rond een Nationale Held, die hun eindelijk de vurig verbeide „revanche” zou bezorgen. Een verslagen wegtrekkend bezettingsleger. Dat was de voorstelling, die de Joden in de tijd van het Nieuwe Testament zich gevormd hadden van de verschijning van de Messias. Maar hoe trad Jezus op? Juist helemaal niet als het middelpunt van „de daverende dingen dezer dagen”. Jezus was door en door nederig. Hij werkte juist stil en zonder enig gerucht. Wars van alle publiciteit. Zwijgend over allerlei „aktuele problemen” en sprekend over dingen, waarin vandaag geen journalist enig krantennieuws zou zien. Tegenover zijn tegenstanders in de Joodse kerk was hij een Lam-van-een-Man, die geen enkele „aktie” of „kruistocht” begon. Volkomen vreemd aan de huidige democratische „protest”-geest. Kortom: vleeselijk gezien absoluut geen Man om mee weg te lopen.

„Christelijk”-revolutionair

Het gevaar is niet denkbeeldig, dat een lezer nu zou verzuchten: „Die Joden toch!” Alsof dit politieke Messiasgeloof met dit geslacht zou uitgestorven zijn! Niets is minder waar. Wij 20e eeuwse Christenen hebben geen enkele reden om vanuit de hoogte op de Joden uit de Evangelien neer te zien, want wij zijn als Christenheid — daar zijn wij toch met duizend draden mee verbonden? — over het geheel genomen geen haar beter dan deze mannen.

Alle eeuwen door hebben Christenen een politiek Messiasgeloof en een politieke Christus aangehangen, met een machtige „stedehouder” te Rome. En de oude Joodse afkeer van een nederige Messias met een nederig optreden werd en wordt door talloze Christenen volop gedeeld. Kleine kerkjes en armelijke getalletjes en een eenvoudige werkzaamheid en een onopvallend optreden „ligt” veel Christenen evenmin als het de Joden in Jezus’ dagen „lag”. De hele kerkgeschiedenis laat bij ons, Christenen, een anti-Christelijke honger zien naar **macht en grandeur**.

Ook onze tijd laat, om de woorden van Psalm 131 te gebruiken, bij de Christenen een sterk verlangen zien om te „wandelen in

grootse dingen”. Ik denk in dit verband aan de termen en slogans, die tegenwoordig in radio en t.v. niet van de lucht zijn. In dit nieuwe „Christelijke” jargon maakt men een druk gebruik van uitdrukkingen als: „in de wereld (!) een opdracht hebben”, „apostolair zijn”, „de kerk moet solidair zijn met de moderne mens”, de prediking moet „in de wereld (!) staan” en „betrokken zijn in de wending van de wereld (!)-geschiedenis. Zij moet een „aktuele prediking” zijn, een „eigentijdse verkondiging”. Voorwaar, geen klein program!

Wij moeten van deze feiten niet gering denken. Hier zit een machtige „geest” achter, die met name uit Amerika krachtig komt opzetten. Het is de geest van een nu niet Joods, maar „Christelijk” revolutionair politiek messianisme. Volgens de woordvoerders van deze richting is wat de oproerige massa’s doen, die u avond aan avond op uw beeldbuis kunt zien, ten diepste pas echt **Christelijk**. Die demonstrerende studenten nemen het evangelie pas radikaal. In deze gebeurtenissen voltrekt zich een stuk „humaniserende arbeid” van God zelf. Uiteraard beziet men de grote historische revoluties in Frankrijk, Amerika en Rusland achteraf in hetzelfde religieuze licht. Echte Christenen beseffen hun „solidariteit” met deze mensen en nemen hun plaats naast hen aan dit front in. Christus roept, naar het heet, ons op Hem in deze weg na te volgen in de strijd tegen de machten. De beoogde vernietiging en herstel geven Jezus’ leven, sterven en opstaan een nieuwe betekenis (vgl. Kerk en revolutie, ingeleid door Harvey G. Cox, Baarn 1968, 10, 20). In deze revoluties zet Jezus zijn heilswerk voort en voltrekt de geschiedenis zich „in de richting van het Koninkrijk Gods”.

Hier is de geest van een andere Christus.

Wij gaan nu maar voorbij aan de schrikwekkende **onnozelheid**, waarmee veel Christenen tegenwoordig over onze diabolisch-boze wereld spreken. Alsof de duivel al gekneveld zou zijn, Openb. 20. Wordt de Christenheid gaandeweg blind voor de ontzaglijke realiteit van **zonde, duivelenrijk en boosheden in de lucht**? Wie spreekt nog over de duivel? Wie rekent nog met hem?

Waar het mij thans echter om gaat is de **overeenkomst** in het licht te stellen het **politieke, maatschappelijke Messiasgeloof** van de Joden in de Evangelien aan de ene kant en het **politieke, revolutionaire, maatschappelij-**

ke „Christus”-geloof, dat tegenwoordig sterk „in” is, aan de andere kant.

Ik zou graag willen, dat wij — en vooral onze jongens en meisjes — die overeenkomst scherp zagen. Ik kan ze wel begrijpen als ze, opgejut door de algemeen-Christelijke voorlichting via t.v. en kranten vanuit een teleurgesteld enthousiasme klagen: „En wat doen wij? Waar bleef onze kerk? Wat doet die dominee van ons? Bijbelhoofdstukken bespreken en meer niet!” Ik kan die klacht hierom begrijpen omdat men ook niet anders hoort. Radio en t.v. hameren het gewoon in: „Er moet wat **gebeuren!** De kerk moet wat **doen** voor de **wereld**. Er moet een **aktie** komen voor dit en een kruistocht tegen dat!”

Is dit geluid eigenlijk wel zo nieuw? Hebben de ouderen, die nog zijn opgevoed bij Kuypers militante „Pro Rege”-leer ooit anders geleerd? Betekende Christen zijn in dat oude klimaat ook al niet: het vuur uit je sloffen lopen voor dit en voor dat? Ging men toen ook al niet op om te demonstreren of te paraderen met daverend applaus voor de leiders? Werd het Evangelie niet pas echt verkondigd als de Naam Jezus vanuit een luidspreker op een auto tegen de huizen ketste en over de straten schalde? Valt het zaad van de „medemenselijkheids-theologie” nu vandaag niet in de Gereformeerde harten als in een door Kuyperiaans aktivisme en spandoeken-mentaliteit wél tobereide akker? Met andere woorden: zat „het” er altijd al niet in? Is de „Kuyperiaanse wereld” eigenlijk wel ten einde of stellen zijn burgers thans alles in het werk om haar zo mogelijk te verwijderen tot mondiale afmetingen? In de moderne versie van de Middeleeuwse kruistochten-mentaliteit?

Het is verre van mij ook maar de geringste twijfel te koesteren aan veler subjectieve eerlijkheid en goede bedoelingen in dezen. Het is geenszins mijn bedoeling mensen te hekelen, maar een geest te proeven, die momenteel „in de lucht zit”. De geest van een ander „Evangelie”, dat geen Evangelie is. Omdat het ten diepste de wereld niet wil bekeren maar accepteren. Geen verlossing van zonden biedt, maar een oplossing van „problemen”. Alleen hierom reeds moeten wij op onze hoede zijn voor zulke machten als de Oecumenische Beweging, want blijkens het reeds aangehaalde boek „Kerk en revolutie” (een bloemlezing uit voorstudies voor een Wereldraad-congres) schijnen vele ogen daarin blind voor deze Evangelie-vernietiging. Hoe kan men anders schrijven, dat men zich als Christen „temidden van een revolutie best thuis kan voelen”? a.w. 19.

Gelukkig zijn er ook in de synodaal Gereformeerde kerken nog veel broeders, die voor deze gevaren oog hebben. Al hebben zij de invloedrijke Christelijke dagbladpers niet in handen en vormen zij geen bovendrijvende richting. En in de Hervormde kerk geeft de bazuin van dr. W. Aalders geen onzeker geluid. We horen het met dankbaarheid. Wie over de in dit artikel besproken zaken meer wil lezen, kunnen we de volgende twee boeken van genoemde auteur hartelijk aanbevelen: „Theologie der verontrusting” en „In

verzet tegen de tijd", uitgaven van J. N. Voorhoeve te Den Haag. Profetische boeken.

Deze Hervormde broeder vraagt zich hierin af, of onze Heiland soms ook op de boven genoemde „Christelijk"-revolutionaire en activistische geest gedoeld kan hebben, toen Hij waarschuwde voor de roep: „Zie hier is de Christus; zie dáár is de Christus (pas echt aan het werk!)" Matth. 24 : 23. Eindtijdverschijnselen? Om hen, die hiervoor hun schouders ophalen en iets over „zwaartillendheid" mompelen, voor te grote argeloosheid te bewaren, zouden we hieraan nog willen toevoegen, dat onze Zaligmaker juist door zulke mensen is gedood. Onze Heere Jezus is juist door vurige aanhangers van zo'n aardsgezind, revolutionair, politiek Messianisme, op het eerste gezicht dóór en dóór „gelovig", aan het kruis gebracht!

Me dunkt: reden te over om elkaar op z'n minst de vraag te stellen, of wij soms een nieuwe toonzetting beluisteren van de oude Joodse roep om een aardse Messias, een Krachtfiguur met aardse macht en een aardse „image"? In tegenstelling met wat Jesaja profeteerde: „Hij had gestalte noch luister, dat wij hem zouden hebben aangezien", is er ook thans een zucht naar een Messias, wiens „gedaante" voor een vleeselijk Christen wel is „om te begeren".

Zet in gedachten die nederige Jezus uit de Evangeliën eens naast al dit wereldomspannende „Christelijke" gedoe. Hij zocht nooit publiciteit. Hij was er nooit op uit om te imponeren. Hij heeft veel meer gewerkt in het achterlijke Galilea dan in het machtige kerkelijke hoofdkwartier te Jeruzalem. Hij koos een stel Galilese „Volendammers" als naaste medewerkers. Hij beet nooit van zich af, zoals wij dat noemen. Hij liet zich tenslotte midden in een kerkelijke vergadering in z'n gezicht spuwen...

Zet nu die Man van Smarten, die naakte Kruiseling eens naast al die „bekende persoonlijkheden", die — het klinkt zelfs al raar — in kerkelijk opzicht op een wereldvervaardheid kunnen bogen. Mannen, die regelmatig op de t.v. te zien zijn en met diplomantassen vol rapporten over „wereldkwesties" van wereldluchthavens vertrekken naar wereldconferenties en niet schromen om wereldmachten de les te lezen.

Ziet u ze goed naast de Jezus van de Evangeliën?

Ziet u dan ook die kloof uit de Evangeliën?

Wat God er zelf van zei

In Matth. 12 vertelt Mattheus hoe de Fari-zeeën begonnen samen te spannen om zich van Jezus af te maken. Zij wilden hem uit de weg ruimen. Hoe reageerde onze Heiland daarop? Met een tegenzet? Nee, Jezus „deed" helemaal niets! Jezus „ging vandaar weg", Matth. 12 : 15. Wist Hij dan niet, dat gelovigen moeten „pal staan en minstens „ons protest" laten horen"? „En velen volgden Hem en Hij genas hen allen, en Hij verbood hun ten strengste Hem bekend te maken", vs 16. Eigentijds gezegd: Zet het vooral niet in de krant: Zorg alstublieft, dat ze het bij de t.v. niet aan de weet komen!

En als Mattheus dat verteld heeft, als hij dat zo-onopvallend-mogelijk-optreden van Jezus in het licht gesteld heeft, last hij in zijn Evangelie een stukje uit Jesaja 42 in. Daarin komt door Jesaja's mond God de Vader zelf aan het woord. En wat is Diens oordeel over Zijn nederige, alle publiciteit mijndende Zoon?

„Zie, mijn Knecht, dien Ik verkoren heb, mijn geliefde, in wien mijn ziel een welbehagen heeft;

Hij zal niet twisten of schreeuwen, en niemand zal op de pleinen zijn stem horen".

Hoort u het Goddelijke: „Goed zo, Jezus! Zó zie Ik het graag! Zo'n nederig optreden is geheel en al in mijn Geest! In zó'n Messias heb Ik, Jahweh, een welbehagen!"

(wordt vervolgd)

KERKELIJK Leven

Om de zaak heen

In een vorig artikel kwam de vraag ter sprake, of verontrusten over de gang van zaken in de kerken een vergadering mogen beleggen om nader ingelicht te worden.

Ds. Bouma van Assen schreef daarover in de Kerkbode van Assen en gaf, op onvoldoende gronden, zijn ontkennend antwoord.

Maar zijn artikel had een verdere strekking.

Er was een grote opkomst: het gezegde van die avond moest daarom geneutraliseerd. Niet door op de zaken zelf in te gaan — daar hoedt ds. Bouma zich angstvallig voor — maar door te trachten de spreker van die avond als incompetent voor te stellen: Hij deed zelf, wat hij in anderen afkeurde enz. Als je hem narekende, bleek zijn spreken de toets van de kritiek niet te kunnen doorstaan.

Ik zou onze lezers maar vermoeien met alles naar voren te halen, wat ds. Bouma schrijft. Hij maakt er maar wat van. De kerkeraad van Assen bemoeit zich alleen met plaatselijke aangelegenheden, zei hij ter vergadering. Dat lijkt er niet veel op, repliceerde ik, want in het officieel orgaan van de kerk van Assen schrijft ds. Boersma een fiks artikel over de besluiten van Hoogeveen om Noord-Holland buiten het kerkverband te zetten en daarin komen de kerken in Noord-Holland er niet zo best af.

Het antwoord van ds. Bouma is: Ds. Janssen vindt het blijkbaar niet goed dat ds. Boersma over de kerken in Noord-Holland schrijft en over het besluit van Hoogeveen. Maar dan moet hij er zelf hier niet over spreken...

Nietwaar, als men zó reageert, dan kun je wel ophouden. Ds. Boersma mag van mij in de Asser Kerkbode schrijven over allerlei zaken buiten Assen, maar dan moet ds. Bouma niet zeggen: De kerkeraad in Assen staat op het standpunt dat we ons alleen met eigen plaatselijke aangelegenheden hebben te bemoeien. Dat was de zaak.

Met nog enkele van zulke schijn-overwinningen tracht ds. Bouma aan te tonen dat mijn spreken die avond toch niet veel zaaks was, steeds zónder op de zaak zelf in te gaan.

We laten de rest maar rusten om niet vervelend te worden.

Maar één punt is toch te interessant om niet even te vermelden. Het betreft hier een historische aangelegenheid. Ik had zo zijdelings opgemerkt dat de g.s. van Rotterdam-Delfshaven zich voor haar goedkeuring van de doleantie te Beverwijk ten onrechte op de grote synode van Dordt had beroepen. Ik merkte dat even op omdat het wel eens nuttig kan zijn dat men bedenkt dat onze generale synodes niet onfeilbaar zijn... Meer betekenis had die opmerking niet. Maar ds. Bouma gaat er breed op in. De zaken zelf laat hij rusten, maar zo wordt dan toch maar gewaarschuwd de spreker van die avond niet al te serieus te nemen. Om het in zijn eigen woorden te zeggen: „Iemand, die zonder meer afgaat op wat deze spreker zei, handelt onverantwoord." Wanneer hij had gezegd: „Iemand, die zonder meer op een spreker afgaat, handelt onverantwoord", dan had hij gelijk gehad, maar nu proeft men de tendens van het schrijven van collega Bouma.

—o—

Evenwel, hij moest zijn naam als kerkhistoricus niet zo te grabbel gooien, als hij nu heeft gedaan. Want hij begaat nu niet ongemerkt een vergissing, wat ieder overkomen kan, maar in een kritisch bezig zijn ter bestrijding van mij grijpt hij er algeheel naast. De g.s. van Rotterdam-Delfshaven beriep

zich op de goedkeuring van het doleren terwille van de leer op de Voorrede aan de Kerken. Ds. Bouma eveneens. In die voorrede staat te lezen, dat zodanige „doleantie" „genoodzaakt" is geweest (blz. XXIV, XXV).

Ja zeker, dat staat er.

Maar deze voorrede is niet van de synode van Dordt zelf, maar opgesteld na de synode door Hemmius (H. H. Kuyper. Post-Acta, pag. 48/49, 52).

Dit in de eerste plaats.

Omdat zij ná de synode is opgesteld en dus ná de veroordeling van de Remonstrantse leer kon zij de doleanties goedkeuren, die plaatselijke afscheidingen van de Remonstranten.

Maar de grote synode zelf kón eenvoudig die doleanties om de léér niet goedkeuren, voordat zij over de leer zelf gehandeld had. Dat zag men in Rotterdam-Delfshaven over het hoofd en dat ziet ds. Bouma ook voorbij. Tijdens de 26ste Sessie nu was over de leer nog niet gehandeld.

Wel ontkent de synode in deze zitting dat zij zelf partijdig en scheurmakend is en dáár-op alléén slaan de citaten, die ds. Bouma aanhaalt. Zij ontkent dat, niet door over de doleanties te spreken, maar door te wijzen op de autoriteit en wetten der Heren Staten-Generaal, waardoor deze synode was bijeengeroepen en op de wettelijke deputatie door de Gereformeerde Kerken.

G. Janssen

De afgevaardigden van Zuid-Holland wilden graag antwoorden op de Remonstrantse beschuldigingen van scheurmakend, waarmee zij de synode beschuldigden, omdat deze „lasteringen" voornamelijk hun kerken raakten en dienden daartoe een lijvig stuk in van de particuliere synode van Delft, waarin breed over de doleanties werd gehandeld, doch, zo lezen we, „de Synode heeft geoordeeld, dat zulks voor dien tijd noch voegelijk noch noodig was, opdat de orde door de Hoogmog. Heeren Staten-Generaal ingesteld, niet verstoord werd en dat personele zaken, van welke te zijner tijd en plaats naderhand zoude gehandeld worden, met zaken, die de leer aangingen, niet onder elkander gemengd zouden worden" 126ste Sessie, uitgave Donner).

Eerst dus behandeling van de leer.

Het stuk van Delft kreeg zonder nader oordeel een plaats in de Acta en daaruit citeert dan de g.s. van Rotterdam-Delfshaven in haar beroep op Dordt (art. 458c, overweging 2) letterlijk onder verwijzing naar de Dordtse Acta (in van oordeel 2).

Een historische blunder.

Een gewaarschuwd man geldt voor twee, zegt het spreekwoord, maar dr. Bouma begaat de blunder nog eens een keer.

En dat is dan juist het punt, waarop hij me narekenen wilde.

Intussen, over de zaken zelf schrijft hij geen woord.

Hij vergist zich echter als hij meent, dat men op deze wijze de mensen, die nadenken en meelevens, zoet kan houden.

We hebben allemaal moeite met de ellende, waarin de kerken zijn komen te verkeren en wie begeert geen rust, maar deze kan niet gekocht worden door om de zaken heen te lopen.

De zaken, dat is dan niet alleen de breuk-situatie zelf, maar ook de oorzaken daarvan. Daarover later.

J. MEESTER

Veenhof over Bavinck

II

Bavincks kerkbeschouwing

Het is nog steeds de moeite waard kennis te nemen van het denken van een man als dr. Herman Bavinck over de kerk.

Over het denken van Bavinck gaat het jongste boek van prof. C. Veenhof. **Het volk van God**. Enkele aspecten van Bavinck's kerkbeschouwing.¹⁾

Veenhof begint zijn boek met de opmerking dat Bavincks gedachten over de kerk belangrijk zijn niet alleen omdat Bavinck een gereformeerd man en een bekwaam gereformeerd theoloog was, maar omdat zijn gedachten over de kerk tevens „de weergave” vormen van wat vele jaren aan de Theol. Hogeschool te Kampen is gedoceerd. Men kan er aan toevoegen dat dit wat zovele jaren gedoceerd is aan verschillende generaties predikanten-in-opleiding, zó diep is ingedrongen in het gereformeerde volk dat het vandaag de dag nog niet geheel verdwenen is. Het is niet verdwenen. Het is resistent. Het biedt weerstand tegen nieuwere denkbeelden over de kerk, die na Bavinck in gereformeerde kring zijn geïntroduceerd, en die naar het zich laat aanzien de overhand hebben gekregen. Gedachten over de kerk die meer accent en een ander, een nieuw accent hebben gelegd op het kerkelijk instituut. Niet alsof Bavinck weinig oog zou hebben gehad voor de waarde van het geïnstitueerde kerkelijke leven met de bedieningen van Woord en sacrament. Hij had voor de betekenis van het geïnstitueerde kerkelijke leven een helder oog en een gereformeerd besef. In de jongste tijd is de „zichtbaarheid” van de kerk zo naar voren geschoven in de strijd tegen de verdeeldheid van de christenen en de gescheurdheid van de kerk, dat het accent op de zichtbaarheid wellicht een overaccentuering mag worden genoemd. De resistentie van Bavincks gedachten over de kerk is voor een deel schuldig aan de spanningen die geleid hebben tot het huidige conflict in de vrijgemaakte kerken.

Wat is de kerk?

De bedoeling van deze vraag is: wat is de heilige algemene christelijke kerk, die in de geloofsartikelen wordt beleden en waarvan in de Catechismus van Heidelberg bij de verklaring van dit geloofsartikel wordt gezegd, dat de Zoon Gods uit het ganse menselijke geslacht deze kerk of gemeente, die tot het eeuwige leven uitverkoren is, door zijn Geest en Woord, in enigheid van het ware geloof, van het begin der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt.

Dat is de kerk.

Bavinck heeft het „wezen” van de kerk, zij zouden zeggen het essentiële van de kerk aldus omschreven, dat zij is de vergadering van ware Christgelovigen. „De kerk is en blijft de vergadering van ware Christgelovigen, ook al zouden alle kerken op aarde vervallen en ontaard zijn; haar wezen wordt door het geloof des harten bepaald.”²⁾

Dit is schriftuurlijk. De formulieren van de gereformeerde kerken spreken ook zo. Het is een heel andere gedachte over de kerk, dan wanneer men stelt dat de zaak van Christus' kerk geen toekomst zal hebben in ons vaderland dan wanneer men zijn positie bepaalt ten aanzien van de vrijmaking van 1944. De kerk is en blijft de vergadering van ware Christusgelovigen, zegt Bavinck, al zouden alle kerken op aarde vervallen. Ook de vrijgemaakte kerken. Bavinck ziet de kerk niet identiek met een bepaald instituut. Hij bindt haar bestaan en voortbestaan niet in absolute zin aan een historische situatie. Hij ge-

looft dat God haar soms als uit de doden doet opstaan. De kerk uit de opstanding der doden geboren, moet in de loop der historie door vele opstandingen heen. Zo bewaart Christus haar. Op een wonderlijke wijze. Het is met de bewaring van de kerk en met haar opstanding al net eender gesteld als met de opstanding uit de doden van elk levend lid van de kerk. Dat is de wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, zeggen de Dordtse Leerregels, opwekking van de doden, levendmaking „dewelke God zonder ons in ons werkt.”

Het „wezen” van de kerk

Zoals we boven reeds vermeldde is het essentiële van de kerk volgens Bavinck dat zij de vergadering van de ware Christgelovigen is.

Veenhof heeft aan Bavincks gedachte omtrent dit punt een hele bladzijde gewijd (blz. 25). Het wezen van de kerk is dat zij het **volk van God is**.

Zij bestaat uit mensen die de Here zijn toegedaan en tot Hem bekeerd zijn.

Mensen die de naam van discipelen, broeders, uitverkorenen, geroepenen, heiligen dragen.

In de ruimste zin van het woord „is de kerk de vergadering van al het volk Gods, op de aarde niet alleen, maar ook in de hemel, . . . , in het verleden en heden niet slechts doch ook in de toekomst”. Er is eenvoudig geen twijfel mogelijk „daaraan dat volgens de Heilige Schrift het wezen van de kerk daarin ligt dat zij het volk Gods is”. Want zij is de realisering van de verkiezing en deze is een verkiezing in Christus tot roeping, rechtvaardiging, verheerlijking, tot gelijkvormigheid aan de Zoon Gods, tot heerlijkheid en zaligheid. De zegeningen welke aan de kerk zijn geschonken bestaan in roeping, wedergeboorte, geloof, rechtvaardiging en verheerlijking.” „Het zijn goederen van het koninkrijk der hemelen, weldaden van het verbond der genade, de beloften voor dit en bovenal voor het toekomstige leven.”

Deze dingen zijn in de laatste tijd in de kerkelijke praktijk in onze vrijgemaakte kringen sterk naar achteren gedrongen. Zij zijn vervangen door concentratie op de wettigheid van het kerkelijk instituut. Dat is algemeen bekend. Zij zijn ook op de achtergrond geraakt in de omgang met elkaar, in de gesprekken. Waarover gaan deze in onze kringen? Over de strijdpunten met betrekking tot de wettigheid van het kerkelijk instituut en over de kwesties met betrekking tot doorgaande reformatie. En deze laatste term is een technische term geworden niet voor de doorgaande bekering maar voor het stichten en in standhouden van organisaties op het gebied van onderwijs, maatschappij en politiek.

Kritiek op de rooms-katholieke kerkbeschouwing

De scherpste kritiek door Bavinck op de r.k. kerk uitgebracht richt zich tegen de praktijk van de r.k. kerk, die zo was dat zij het „wezen” van de kerk verlegde van de vergadering van alle gelovigen naar het instituut, dat zijn „laatste en hoogste ontwikkeling tot dusver kreeg in de onfeilbaarverklaring van de Paus.”

Bavinck schrijft (Dogm. IV, blz. 329) dat er van het begrip kerk dan alleen een goede definitie is „als tegen vereenzelviging van de vergadering der gelovigen met hare organisatie in het instituut gewaakt wordt.”

We doen goed hierbij te betrekken de opmerking van Bavinck over het hiërarchisch denken dat op de eenheid der christenen bedacht is en dat juist alle eeuwen door de ver-

deeldheid bevordert en scheuring veroorzaakt heeft.³⁾ In het kerkelijk denken van de gereformeerden in de tijd van en ná de Doleantie van 1886 scheen het hiërarchisch streven inzake de kerk goeddeels overwonnen. Het heeft betrekkelijk kort geduurd. In de gereformeerde kerken in Nederland kwam in 1926 bij de veroordeling van dr. Geelkerken het op eens weer sterk opzetten onder leiding van de toenmalige hoogleraar in het kerkrecht aan de Vrije Universiteit dr. H. H. Kuyper. Er was toen weinig krachtig verzet tegen. Verzet ontbrak ook in het toenmalige Kampen waar dr. H. Bouwman in die tijd hoogleraar in het kerkrecht was. Later is de opvolger van prof. Kuyper aan de Vrije Universiteit, dr. D. Nauta, helemaal in het spoor van deze zijn voorganger het hiërarchisch denken in de gereformeerde kerken gaan bevorderen. Bij de beruchte processen in 1944 tegen K. Schilder en S. Greijdanus heeft dit denken gezegevierd en het is voor een zeer belangrijk deel verantwoordelijk voor de scheuring die toen in de gereformeerde kerken is aangericht. Het is voor een zeer groot deel de schuldige van het anti-evangelisch en ongereformeerd handelen van de toenmalige synodes.

Ik citeer wat Bavinck over „de hiërarchische kerkidee” noteert in zijn Dogmatiek: „**De hiërarchische kerkidee, die allereerst op de eenheid der Christenheid bedacht is, heeft juist alle eeuwen door de verdeeldheid bevordert en scheuring veroorzaakt. En het Protestantisme verloochent zijn beginsel, indien het de eenheid de eenheid der Christenheid zoekt te handhaven door enige hiërarchische dwang.**”⁴⁾

Wat is dit beginsel van het Protestantisme?

Dat de kerk kerk van het Woord is.

Dat het Woord kenteken van de kerk is.

En dat er geen onfeilbare uitlegging van dat Woord bestaat.

Daarom is aan ieder christen door Christus zelf de vrijheid gegeven, om dat Woord voor zichzelf te verstaan, gelijk hij het inziet. Dit Protestants beginsel is in het bekende één en dertigste artikel van de kerkenordening onder woorden gebracht tegen alle pogingen in de kerk „hiërarchie” in welke vorm ook in te voeren. In het begin van de vrijmaking was het noemen naar dit artikel onze „roem” als gereformeerden, als protestanten gelegen. Wij „handhaafden art. 31”. Wij kwamen op voor het protestants beginsel anti- de hiërarchie.

Wat is er in de vrijgemaakte kerken van dit handhaven van het protestants beginsel en van het schriftuurlijk staan voor de kerk als kerk van het Woord overgebleven?

„Rome vreest deze vrijheid”, schreef Bavinck, „en werpt aan het Protestantisme zijn individualisme, subjectivisme en sectarisme voor de voet. Maar wat de zwakheid van Rome is, wijl het zichzelf door hiërarchische middelen in stand moet houden, dat is de kracht van het Protestantisme, wijl geen schepsel, maar Christus zelf zijn kerk regeert.”⁵⁾

Tegenwoordig vrezden de meesten der vrijgemaakte deze vrijheid. De hiërarchische idee is niet alleen in de synodale kerken opnieuw omhoog gestegen, maar ook in de vrijgemaakte kerken. En dat zo kort na de krachtige positie-keus ertegen in 1944.

¹⁾ Uitgave N.V. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1969.

²⁾ Aangehaald werk blz. 28, noot 32.

³⁾ H. Bavinck, Geref. Dogm., Kampen, 1918, blz. 345.

⁴⁾ Aangeh. werk, blz. 345.

⁵⁾ Aangeh. werk, blz. 346.

De gemeenschap der heiligen

H. J. JAGER

(2)

In het vorige artikel heb ik er op gewezen, dat Kerk en gemeenschap der heiligen samen vallen. Alle gelovigen of heiligen behoren bij de Kerk en zij vormen een gemeenschap. Want zij zijn leden van Christus en vormen samen Zijn lichaam. Zij allen hebben deel aan de vergeving der zonden en vernieuwing van het leven. Ze vormen om zo te zeggen één grote familie. Ze zijn allen kinderen Gods en broeders en zusters van elkander.

Het is duidelijk dat deze gemeenschap met geen enkel kerkelijk instituut samenvalt. Ze omvat mensen van allerlei ras en nationaliteit. Tot haar behoren geleerden en onontwikkelden, mannen en vrouwen, conservatieven en progressieven, rijken en armen. Ze hebben allen dezelfde rechten en dezelfde plichten. Van deze gemeenschap zegt Paulus in Galaten 3:26-29: „Want gij zijt allen zonen van God, door het geloof, in Christus Jezus. Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed. Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk en vrouwelijk: gij allen zijt immers één in Christus Jezus. Indien gij nu van Christus zijt, dan zijt gij zaad van Abraham en naar de belofte erfgenaam”.

Alle gelovigen of heiligen of rechtvaardigen delen in de genade van Jezus Christus en in de liefde van God en in de gemeenschap van de Heilige Geest. Ze zijn één in geloof en in liefde en in hoop. Wat hen ook onderscheiden mag van elkander, ze horen bijeen en zullen eens samenwonen in vrede op een nieuwe aarde, waar God zal zijn alles en in allen.

Deze gemeenschap is een voorwerp van geloof. Zoals de Kerk ook een voorwerp van geloof is. Ik kan me voorstellen, dat de mensen van de wereld zullen zeggen: daar moet je wel een sterk geloof voor hebben, om vol te houden dat er zulk een gemeenschap bestaat! Inderdaad is daar geloof voor nodig. Maar wier geloof in Jezus Christus, die gelooft ook dat allen, die bij Hem behoren, één gemeenschap vormen. Door alle verdeeldheid en gescheidenheid heen. We zien de scheuren. We constateren allerlei verdeeldheden. Men moet wel ziende blind zijn als men dit niet erkent. In Korinthe liep de gemeente reeds gevaar in stukken gescheurd te worden. Of het tot blijvende verdeeldheid heeft geleid weten we niet. Het zou niet verwonderlijk zijn. Want de éne groep noemde zich naar Apollos, een andere naar Paulus, een derde roemde in Petrus en een vierde groepering beroemde er zich waarschijnlijk op, dat zij alleen bij Christus behoorde. Maar Paulus gelooft in de éne Christus en daarom in de eenheid van Zijn lichaam. En als hij van de partijen in Korinthe hoort vraagt hij met verontwaardiging: „Is Christus gedeeld? Is Paulus dan voor u gekruisigd, of zijt gij in de naam van Paulus gedoopt?”

De kerkgeschiedenis is een aaneenschakeling van scheuringen. En tegenwoordig leven we niet alleen in een verscheurde wereld, maar ook in een verscheurde Kerk. En niet alleen de Kerk is gescheurd, maar in vrijwel alle kerkelijke instituten ontstaan weer verdeeldheden. Ook al blijven de leden nog onder één dak, hun samenwonen en samenleven lijkt vaak op het wonen en leven van hotelbewoners. Ze hebben allen aparte kamers, groeten elkaar even in het voorbijgaan, komen mogelijk samen in één eetzaal. Maar een echte gemeenschap vormen ze toch eigenlijk niet. En bij de een of andere gelegenheid houden ze het ook onder één dak niet meer uit. Een deel gaat verhuizen naar een ander hotel, of bouwt een eigen huis.

Is het niet om wanhopig te worden? Heeft de Here Jezus niet gebeden: dat zij allen één zijn? Is het niet waar, dat er maar één Geest is en één heil en één lichaam en één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader? Zijn er dan toch veel „geloven”? Zo spreekt de volksmond. Volgens de man van de straat is er een rooms geloof en een hervormd geloof en een gereformeerd geloof enz. enz. Men

vraagt: „van wat geloof is hij?” en bedoelt dan: „bij welke kerkelijke gemeenschap behoort hij?” Dat spraakgebruik dringt soms ook door in christelijke kring. Niet lang geleden kwam tot mij het verzoek om de vraag te bespreken: „Mogen kinderen hun eigen geloof kiezen?” De bedoeling zal wel geweest zijn: „Mogen ouders de keuze van een kerk aan de kinderen overlaten”. Maar dat men zo over „geloof” spreekt brengt aan het licht, dat men vergeet, dat er maar één geloof is: geloof in de Here Jezus, geloof in het Evangelie, geloof in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. En wie echt gelooft, kan ook geen vrede hebben met de schrikkelijke verdeeldheid van de Kerk. Kan ook niet roemen in één instituut als de alleen zaligmakende kerk. Kan ook niet nalaten de gemeenschap der heiligen te beoefenen met allen, die de Here Jezus liefhebben.

De verdeeldheid is er, maar zij moest er niet zijn. De zonde is er ook, maar zij moest er ook niet wezen. En zoals we niet zullen ophouden tegen de ongerechtigheid te vechten, zo zullen we ook niet ophouden tegen de gebrokenheid van de Kerk te vechten. In de eerste plaats door te volharden in het gebed: „Uw Koninkrijk kome. Regeer ons zo door uw Woord en Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan u onderwerpen. Bewaar en vermeerder uw Kerk. Verstoor de werken van de duivel en alle heerschappij, die zich tegen U verheft. Ook alle raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden. Tot de volkomenheid van uw Rijk kome, waarin Gij alles zult zijn in allen”.

Maar in de tweede plaats zullen we dan ook werken voor de gemeenschap der heiligen. Door onze „gaven tot nut en behoud van de andere leden gewillig en met vreugde aan te wenden”.

—o—

Wanneer we de Schrift nagaan merken we, dat de HERE onder het Oude Verbond wilde, dat Zijn volk een gemeenschap vormde. Hij had zich een volk tot eigendom verkoren en het mocht zich niet vermengen met de heidenen. Maar als volksgenoten zouden ze voor elkander zorgen. De wet des HEREN is vol van voorschriften in dit opzicht. De rijken zouden de armen niet verdrukken, maar van hun overvloed uitdelen. De sterken moesten opkomen voor de zwakken. Vooral weduwen en wezen werden door de HERE in bescherming genomen. Wee degenen, die hen onrecht deden. In de oogsttijd moesten armen gelegenheid hebben om van de opbrengst van akker en boomgaard mee te genieten. Ook de vreemdeling, die in oude tijden rechteloos en weerloos was, beval de HERE in de zorg van zijn volk aan. In het betonen van barmhartigheid moest het volk des HEREN zijn Maker volgen. Want van Hem zong de psalmist:

Die de verdrukten recht verschafft,
die de hongerigen brood geeft.
De HERE maakt de gevangenen los,
de HERE maakt ed blinden ziende,
de HERE richt de gebogenen op,
de HERE heeft de rechtvaardigen lief;
de HERE behoedt de vreemdelingen,
wees en weduwe houdt Hij staande,
maar de weg der goddelozen maakt
Hij krom. Psalm 146

Het oude volk heeft van de door God gewilde gemeenschap niet alles terecht gebracht. De profeten zijn vol van aanklachten tegen het volk des HEREN, als het nog wel in drommen in de tempel samenkomt en menigten van offers brengt, maar ondertussen het recht verkracht en de weduwen verdrukt en de arbeiders uitbuit. Hoe ver het kan komen met een „gemeenschap der heiligen” lezen we bijv. in Amos 7:1-6, waaruit ik het volgende aanhaal: „De vrome is verdwenen uit het land en een oprechte is er onder de mensen niet. Allen loeren zij op bloed; ieder tracht zijn broeder in het net te vangen. Tot kwaad doen staan de handen goed; de vorst eist en de rechter laat zich betalen, en de grote, die spreekt naar eigen believen; en zo zetten zij de zaak in elkaar. De beste van hen is als een

doornstruik en de meest oprechte erger dan een stekelheg. De dag uwer wachters, uw bezoeking, komt! Dan zal er voor hen ontzetting wezen. Vertrouwt de metgezelt niet, verlaat u niet op de vriend; behoed de deuren van uw mond voor haar die aan uw boezem ligt. Want de zoon minacht de vader; de dochter staat op tegen haar moeder, de schoondochter tegen haar schoonmoeder; des mensen huisgenoten zijn zijn vijanden”.

In de dagen van de Here Jezus stond het met de gemeenschap, door God gewild, niet best. Er waren verschillende partijen. Uit de Schrift kennen we allen de Sadduceeën en de Farizeeën. Uit Flavius Josefus weten we, dat er ook nog een derde godsdienstige groep was, die van de Essenen. Vooral de Farizeeën vormden onder elkander een hechte gemeenschap. Naar bovengenoemde schrijver zouden daartoe 6000 mannen behoord hebben. Ze noemden zich „kameraden”. Ze hadden hun naaste lief, maar dat moest dan een Farizeeër zijn. Om een tollenaar te ontgaan liepen ze graag een straatje om. En de „schare” die de wet niet kende” verachtten ze diep. Met het oog op hen zeide onze Heiland: „Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten. Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is; want Hij laat zijn zoon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Want indien gij liefhebt die u liefhebben, wat voor loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? En indien gij alleen uw broeders groet, waarin doet gij meer dan het gewone? Doen ook de heidenen niet hetzelfde? Gij dan zult volmaakt zijn gelijk uw hemelse Vader volmaakt is.” Mattheüs 5:43-48.

Er was vroomheid van een bepaalde soort genoeg. Maar daarmee is er nog geen echte gemeenschap, zoals de HERE die wil. De wetgeleerde, die tot Jezus kwam uit Lukas 10 wist heel goed wat de hoofdsom der wet was: Gij zult de HERE uw God liefhebben met al wat in u is. En uw naaste als uzelf. Maar het was hem niet recht duidelijk wie daarmee bedoeld werd. En dan maakt de Here Jezus hem duidelijk, dat ieder, die onze hulp nodig heeft en met wie wij in aanraking komen, onze naaste is. Dat in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan de priester en de leviet geen hand naar de halfdode man uitsteken, getuigt niet voor de naastenliefde of de gemeenschapszin van die tempeldienaars. En dat vrome gezichten en lange gebeden nog geen waarborg zijn, dat de gemeenschap der heiligen wordt betracht blijkt wel uit het woord van Christus, gesproken tot zijn discipelen: „Wacht u voor de schriftgeleerden, die gesteld zijn op het wandelen in lange gewaden en houden van begroetingen op de markten, erzetels in de synagogen en eerste plaatsen bij de maaltijden; die de huzen der weduwen opeten en voor de schijn lange gebeden uitspreken; dezen zullen een zwaard oordeel ontvangen.” Lukas 20:45-47.

—o—

In die verworden en verdeelde „kerk” van die dagen heeft de Here Jezus een begin gemaakt met het vormen van de gemeenschap der heiligen. Hij was en is Gods heilig kind, in de volle zin van het woord. Hij verzamelde om zich heen een kring van leerlingen, mannen en vrouwen. Velen van hen keerden zich op zeker moment van Hem af. Toen zeide Jezus tot de twaalven: „Gij wilt toch ook niet weggaan?” Waarop Petrus, stellig ook namens de anderen, zeide: „Here, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt woorden van eeuwig leven; en wij hebben geloofd en erkend, dat gij zijt de Heilige Gods”. Joh. 6:67-69.

Jezus Christus is het middelpunt van alle heiligen. Die ter harte nemen het woord van Hem: „Eén is uw Meester en gij zijt allen broeders... Eén is uw Vader... Eén is uw Leidsman, de Christus. Maar wie de grootste onder u is, zal uw dienaar zijn”.

Vakantie in het buitenland

Gaat u ook naar buiten, dit jaar? Wat, bent u al geweest? Of eh — hoeft u niet? Het is anders geen status-vertoon meer, de vakantie in het buitenland door te brengen. Iedereen kan het. Waren het voor de oorlog de happy few (letterlijk de upper ten), die zich een reisje konden veroorloven langs de Rijn, of naar Cannes; naar Montreux of — als men het breed liet hangen — heel naar Nice, vandaag is het buitenland bereikbaar voor de grote massa van loontrekkers.

U bent al uitgekeken op West-Europa? Maar kent u Joego-Slavië wel? Of Lapland? Wat, ook in Roemenië geweest? Dan toch maar Tunis, of de Canarische eilanden, of een foto-safari in Kenya — als u toch wat wilt. Een Duits zakenman met voldoende zelfrespect gaat vandaag naar India. Bent u daar eigenlijk al geweest? Over Israël spreken we niet: daar bracht Albert Heyn u reeds, nietwaar?

Zo is de karrende, varende en vliegende Hollander befaamd op alle zeven zeeën en in alle zeven en zeventig landen. Er zullen weinig volkeren zijn, die in zo grote getale uitzwermen als ons bloedeigen volk. De etalages van Monschau, van de Ardennen, van Noord-Frankrijk, van West-Duitsland bewijzen het. De prijzen worden daar meteen maar in gulden vermeld (voor de slechte rekenaars). En je herkent je vaderlandse broeders ook maar zo: feestmutsen, gierende pret en Tulpen van Amsterdam. Op sommige kampeerterreinen in België en Frankrijk struikel je over de Nederlandse nummerplaten. In het Ahrdal wordt bij bestellingen alleen Nederlands gesproken en in Echternach wordt deze gewoonte gesteund door het vaderlandse rood-wit-blauw. Aan de Loire wees een beleefde vent ons een mooi plaatsje voor onze kampeerwagen; „ha, geen Nederlander” — zeiden we prompt; „abuis — zei hij — we hadden ons óók voorgenomen geen Nederlanders te kennen, maar we konden het niet laten u dit schone plekje te wijzen”.

—o—

Nu hebben wij het ons al jaren tot een gewoonte gemaakt: in elk land ogen en oren open te stellen voor de aard en de gewoonten van onze gastheren. We kunnen het niet opbrengen, ons Nederlandse leven voort te zetten, duizend kilometer van huis. Waarom zouden we? Dan konden we beter thuisblijven. In Italië willen we spaghetti eten en chianti of campari drinken; liefst beide. In Frankrijk bouillabaisse slurpen en op stokbrood knauwen, dat gedoopt is in de landwijn van de patron; na dato maar wat nieuwe vullingen. In Engeland willen we ham, eieren, havermout en grapefruit als ontbijt genieten. In Tunis naar agurken met knoflook ruiken. En in Spanje alle schotels met olijfolie aangemaakt krijgen, al zou je de koortabletten moeten meebrengen. Kent u de jambon d'Ardennes? In een Nederlands hotel wilde men ons vertellen, dat dit dubbelgerookte ham zou zijn; ze weten er niets van. Bent u ook zo verlekkerd op het Deense smörrebröd? U kunt er een menu als een symfonie mee samenstellen, uit een prijslijst, die er uitziet als een volwassen lintworm. Kent u het Zweedse knäckebröd? Natuurlijk kent u het want u koopt het in de supermarkt — tussen haakjes: gebakken in Zweden, op een lopende band uit Nederland. Maar hebt u het al eens gegeten aan een Zweedse forellenrivier, tussen de zware ruisende pijnbomen? Of houdt u meer van de echte slivovitch, die nationale pruimenjenever in Joego-Slavië? Als u onze mening wilt horen: om de Belgische politieke instellingen

te verstaan, moet u wijngaardslakken, kikkerbilden en oesters kunnen eten. En wilt u kiezen tussen De Gaulle en het communisme, dat is tussen de dictatuur van de sterke man en de dictatuur van de domme massa, dan zult u de Rhône-wijnen van de Bordeaux, de landwijnen van de Provence en die van Normandië uit elkaar moeten kennen.

—o—

Het is trouwens goed, met een franse familie te spreken: over hun belastingstelsel, hun primaire levensbehoeften, hun idealen en hun filosofie. U kunt verstedd staan over de grote historiekennis van een engelse boer, wiens zoon het Etoncollege bezoekt. Hebt u in Denemarken wel eens uw naam in een gastenboek mogen schrijven onder die van koning Christiaan? En dan moet u eens met een Bentheimer boer gaan spreken over de wijze, waarop Duitsland zijn agrarische achterstand inhaalde, en onze afzet van kippen en eieren wist te beëindigen. Weet u eigenlijk wel, waarom de douane op de Brennerpas telkens die vleeustransporten uit Nederland stopzet? Of dacht u, dat dit alleen om die paar ton vlees in de betrokken vrachtauto's ging?

D. W. L. MILO

U zei, dat u al eens in Spanje bent geweest: hebt u dan begrepen, waarom de armste mensen van Europa daar wonen? U bent al meermalen aan de Franse Riviera geweest; weet u dan, waarom de Franse politie die elkaar najagende en zo nu en dan beschietende auto's stil hun gang laat gaan? Tegen ons zei de politie, dat het tuig uit de onderwereld van Toulon zichzelf beter likwedeert, dan de politie het zou kunnen. Een oude boer uit Luxemburg, wiens dochters alle getrouwd waren, klaagde tegen ons dat sommige jonge kerels maar zo hun gezin in de steek lieten en een nieuwe relatie met een jonge meid aanknoopten. Zo in het algemeen gesproken, zonder iemand te bedoelen natuurlijk. Wel had hij elke dag hoofdpijn en lag hele nachten wakker. Maar terugkerende tot die trouweloze jeugd van tegenwoordig zei hij — met tranen van boosheid — mann sollte sie todschiessen, die lumpen Buben! We hebben hem toen getroost met Gods belofte: dat Hij een beschermer van weduwen en een vader van wezen is. Waarop onze vriend een kruisje sloeg.

En zo zouden we verder kunnen gaan. Overal ter wereld, overal waar onze vakantiebonnen en -gratificatie en -toeslag ons brengen, vinden we mensen: mensen met primaire en secundaire wensen, platvloerse mensen en idealisten, eters, drinkers en denkers, bouwers en afbrekers, profiteurs en weldoeners, goddelozen en kinderen van de ene Vader. En al deze ontmoetingen geven zin aan onze vakantie, verrijken uw leven.

—o—

En dan de kerkgang in het buitenland. Wat, had u daar al op zitten wachten? Nu, dan krijgt u gelijk.

In de plaatsen, die het meest door Nederlanders worden bezocht, treft u regelmatig speciale kerkdiensten voor Nederlanders aan.

En dan vraagt u zich waarschijnlijk af: móet dat nu? Zijn onze broeders in het buitenland niet zo zuiver in de leer? Is hun religie voor ons niet goed genoeg? Mogen wij Nederlanders nu bij voorbaat de christelijke plaatselijke kerk (nota bene, de kandelaar, die door Christus zelf gevisiteerd wordt) miskennen? Zodat wij de broeders, wier gastvrijheid wij zo gaarne genieten, onder wier bescherming wij staan, wier lucht wij inademen en in wier natuur wij gezondheid opdoen, bij voorbaat de christennaam ontzeggen?

Of is het misschien, omdat wij hun taal niet genoeg verstaan om hun preken van a tot z te volgen? Doorzichtig antwoord: zij lezen uit dezelfde Bijbel, hun geloofsbelijdenis is de onze, het onze Vader kunnen wij meebidden, hun gezangboeken liggen bij de deur beschikbaar en in hun preken vinden wij dezelfde vertrouwde gedachten als in de onze — voorzover we die kunnen volgen. Bovendien valt er voor ons, die vrijwel de gehele kerkgang in een enkele preek zien opgaan, zoveel te leren in het buitenland: bijvoorbeeld dat de dienst der gebeden, der sacramenten, der zangen en der offers tenminste zo belangrijk is als een uitgesproken en herkauwende preek, waarin de laatste theologische snufjes zijn verwerkt — indien deze ons niet verandert.

Wij hebben op veel plaatsen gekerkt: het is altijd een ontroerende zaak, „broeders in de Heer” aan te treffen. Want dit is niets minder dan Christus zelf aan te treffen, het werk van de Geest aan te treffen. Weet u wel, dat de hele Spanje-arbeid zo begonnen is: dat een Nederlandse broeder zich bij de samenkomst van buitenlandse broeders voegde? Doet u het ook maar. U staat verwonderd, de grote werken Gods in andere talen te horen verkondigen, bezingen en belijden. Hoe meer talen, hoe meer volkeren, des te meer eer voor de Heere.

In Graubünden: zwaartillende, ernstige mensen; mannen en vrouwen afzonderlijk geplaatst, maar vierstemmig zingend. In een kathedraal in Denemarken: 150 lichten aan, zestig orgelregisters, zeventien kerkgangers; en op het klankbord van de preekstoel gebeiteld: Maar het woord Gods blijft tot in eeuwigheid. Herinnert u zich onze artikelen over Trier? Elders in Duitsland hebben we meermalen geconstateerd: hoe groot de belangstelling is voor het wereldgebeuren, voor de nationale problemen, voor de vorming van de kerkjeugd. In Schotland kerkten we in een verlaten streek: twee voorgangers, twee voorlezers, twee kosters, twee organisten, een voorzangeres — in totaal 20 kerkgangers, van verre samengekomen. We hebben daar met hen het avondmaal gevierd (vertelt u het niet verder?) met Schotse adel in kilt en jumper, tussen Schotse boerenjongens. In Zuid-Frankrijk: een kerkje van verstrooiden, die 65 kilometer uit elkaar wonen, blij dat ze elkaar eens in de twee weken zien. Er lag een Amerikaans smaldeel voor de kust: een blanke en een zwarte officier kwamen samen binnen, legden koppel en pistool af bij de deur, stonden naast elkaar te zingen, te bidden. De predikant gaf voor het grote gebed een inleiding over de noden en zegeningen. Hij begon met de Heere te danken voor alles, wat de gemeente bezat; daarna nodigde hij de gemeente om te bidden voor de regering. Tijdens zijn halve minuut stilte bad de gemeente. Hij noemde nu de verstrooide christenen, en de gemeente bad weer in stilte; dan de zending, de zieken, de verdrukte volkeren, elk onderwerp kreeg zijn stil gebed. Dan verzamelde hij aller beden in een door allen meegebeden Onze Vader.

De preken, voorzover wij ze konden volgen, waren in het buitenland altijd uitermate praktisch. Geen populaire dogmatiek, wel Schriftuurlijke levenslessen. De kerkgangers worden elders veel minder dan bij ons opgevoed tot kleine theoloogjes — maar ze krijgen de boodschap om de gepreekte liefde toe te passen op hun naaste. Iets, dat wij al te veel missen in onze weldoorknutselde preken. Want liefde tot de Heere kunnen wij praktisch alleen bewijzen met liefde tot de broeders. Wij hoorden eens een van onze predikanten tegen zijn collega zeggen: met al dat horizontalisme van jou komen we bij het humanisme terecht. Een-nul, dachten wij. Maar de aangesprokene antwoordde: weet je wel, waar we met dat verticalisme van jou zijn terechtgekomen? Twee-een, dachten wij.

Probeer u zo eens, uw vakantie religieus uit te bouwen. Ga kerken, waar u de kerk aantreft. Neem een boekje van de stapel bij de ingang, en zing mee. Luister mee. Bid mee. Geef de predikant een hand en wens hem Gods zegen, als hij trouw is. Spreek met een broeder en bemoedig hem, als hij het nodig heeft. En geniet ook zo eens wat van de hoogte en breedte en diepte van Gods koninkrijk. Want dat koninkrijk gaat — Gode zij drie maal dank — veel verder dan onze twistzieke kerkjes in Nederland.

INGEZONDEN

Een rechtvaardige ontvangen als een rechtvaardige

Van Diótrephes wordt niet veel goeds getuigd. Hij ontvangt de apostel en „de broeders niet en weerhoudt ook hen, die het wel willen doen, en hij werpt hen uit de gemeente”. (Derde brief van Johannes vers 9 en 10.)

Daaraan moesten wij denken, toen wij verleden week de vraag lazen, welke ds. Visee kwelt, (en die ook ons benauwt): „Waar was voor en na 1944 ons gebèd voor „de vrienden”. Of was het er misschien helemaal niet? Is het dat, dat de nood over ons niet wijkt? Het is maar een vraag. Ik zit ermee. U ook?” Immers, „de HEERE wendde de gevangenis van Job, toen hij gebeden had voor zijne vrienden;” (Job 42 : 10a. St. Vert.)

Toen pas, kwam hij uit de nood, toen hij voor zijn vrienden gebeden had. Inderdaad heeft dit vandaag ons allen veel te zeggen; in de kerkelijke nood waarin wij zijn komen te verkeren en die zich steeds meer toespitst.”

In hetzelfde blad, Opbouw nr. 13, schrijft prof. Jager: „Wat mij betreft, ik durf aan geen van de geschorsten of uitgestotenen deze naam (kettters, wolven in schaapskleren, v.W.) geven. Als ik meeschorste of mee uitstootte zou ik niet weten wat ik in de dag der dagen zou moeten antwoorden aan de Rechter van hemel en aarde. En voor Hem zullen we allen moeten verschijnen. Denken we daar soms te weinig aan?”

Het is onvoorstelbaar hoe er thans door broeders, tegen elkaar in wordt gebeden, gepreekt, gesproken en geschreven.

Vandaag nog hoorden we in een preek over 2 Thess. 2 : 11, 12, (over de energie der dwaling, welke God zendt), prompt de reductie der Belijdenis ten gehore brengen. Door wie en wanneer dit dan gebeurt, U en ik mogen er naar raden, maar de onheilzame uitwerking gaat door bij de hoorders. Die valt zo niet en op geen enkele wijze door ons te stuiten.

Het is in dit verband opvallend dat ook de Gen. Syn. van Hoogeveen in haar appèl op kerken in Noord-Holland (P.S. Wormer), haar oproep plaatst onder de wederkomst van de Here Christus.

Zonder thans nader op dit stuk te willen ingaan, willen we voor dit aspect wel even de aandacht vragen, vanwege de ernst der zaak.

Nadat de G.S. het feit van het door broeders en zusters gescheiden optrekken heeft geconstateerd, vraagt zij aan deze kerken: „Moeten wij zó de toekomst des Heren tegemoet?” Waarna zij even verder zelf het ant-

woord daarop geeft als volgt: „Broeders, zó kunt U de toekomst des Heren niet tegemoet gaan.”

Inderdaad kunnen we zó de wederkomst van de Kurios niet tegemoet gaan. Vanwege die hoogst ernstige zaak, moet er verandering komen. En op korte termijn, want de tijd is kort.

Alleen vragen we hierbij ons wel in gemoede af: wie zendt de broeders heen, wie eigenlijk ontvangt deze broeders niet? En daarop is toch maar één duidelijk antwoord te geven! Duidelijk wegens de antwoorden van de Heiland Zelf. „... wie een rechtvaardige ontvangt als rechtvaardige, zal het loon van een rechtvaardige ontvangen.” (Matth. 10. 41 b)

Lot, Job en Zacharias worden in de H. Schrift rechtvaardigen genoemd. Waren het zulke beste broeders altijd? Integendeel, zondaren evenals wij. Maar ook „de minste broeders” rechtvaardigen van de Here Christus, zullen in het gericht aanwezig zijn, om de waarheid van het oordeel van de Koning te kunnen bevestigen. Aan die waarheid moeten wij hoognodig denken en... daarnaar handelen. (Vgl. Matth. 25 vanaf vers 31.)

En het is zeker niet zinloos dat de vier Evangelisten in dit verband de christelijke waakzaamheid accentueren.

Die is immers voor ons allen meer dan broodnodig!

Opdat de Here Christus het geloof vinde op de aarde.

Als Hij komt!

R'dam-12, Asserweg 63

S. van Wouwe

Diemen, 30 juni 1969

„We zijn U en Uw volk zo heel dankbaar voor de milde liefde en zorg, die U geeft over de werelddelen heen aan deze onbekende kinderen in deze uithoek van de wereld. Kinderen, die geen ouders hebben om voor ze te zorgen. We worden gesterkt door het grote geloof dat uit Uw hulp blijkt”, dit stond in een brief, die wij uit India kregen.

Het is voor ons vakantietijd. Daarom geen groot artikel nu. Wel hopen we, dat U ons in deze vakantie niet vergeet. We kunnen niet zonder Uw hulp. We maken geregeld f 1000,- per maand over voor twee maaltijden per dag voor 80 kinderen, waarvoor thuis geen eten is. Deze f 1000,- zijn niet door vaste bijdragen gedekt, maar ze zijn heel hard nodig. Men schreef ons, dat nu er zo'n honger is in dit gebied, er nogal eens extra kinderen tussendoor glippen om ook een maaltijd te krijgen. Wilt U blijven helpen? Onze postrekening: 1599333 t.n.v. Stichting „Redt een Kind” te Zwolle.

Stichting „Redt een Kind”

Secretariaat: Burg. v. Tienenweg 37,
DIEMEN.
Tel. 0 20 - 59944.

Vervolg Te Berde

zeggen. Wijlen ds. van Arkel uit Utrecht, die lang preekte, zei altijd: daar ben ik niet knap genoeg voor om kort te kunnen preken. Zo iets is ook een gave.

Wat nog erger is: men voelt zich over het algemeen niet aangesproken door de preek.

Het huisbezoek komt er ook niet best af. Te weinig en te oppervlakkig. Er is geen reden aan deze conclusies te tornen. Misschien moet inderdaad voldaan worden aan de voorkeur van de studenten — en ook van andere mensen — om huisbezoek te mogen ontvangen van één ambtsdrager. En waarschijnlijk zou het zelfs wel ideaal zijn dat ieder lid van de gemeente op zijn minst eens per jaar apart werd bezocht.

Het zal goed zijn als dergelijke onderzoeken meer plaats vinden en dan ook besproken worden, met name door de ambtsdragers.

Amellink

TE BERDE

Het april-nummer van „Lucerna”, Gereformeerd Interfacultair Tijdschrift, is geheel gewijd aan een artikel van H.E.S. Woldering over het onderwerp „Student en kerk”.

Het kan wel zijn dat er aan de inhoud van dit nummer hier en daar aandacht is besteed — ik lees niet alles wat er verschijnt — maar dan toch niet zo veel aandacht als het artikel wel verdient. Het is om deze reden, dat ik er in deze kolom aandacht voor vraag en er graag enkele kanttekeningen bij maak.

Het is het verslag van een onderzoek dat in voorjaar 1968 gedaan is onder gereformeerde studenten (syn. en vrijg.) in de stad Groningen.

Er komen enkele ontstellende verschijnselen nadrukkelijk te voorschijn, zelfs als we in rekening brengen dat het onderzoek plaats vond onder een klein deel van de jeugd en ook een niet representatief deel van de jeugd. Het eerste is wel dat per 1 jan. 1946 in Groningen (met Helpman) ca. 8600 gereformeerden en ca. 8400 vrijgemaakten waren en dat voor 1 jan. 1968 deze cijfers 14500 gereformeerden en 7600 vrijgemaakten waren. De verhoudingen zijn dus wel totaal gewijzigd.

Zelfs de normale bevolkingsgroei wordt niet bijgehouden. Dat betekent, als dat zo door gaat, dat de gereformeerden een steeds kleinere groep worden in het geheel van het nederlandse volk. En daarmee wordt de invloed, zeker op het publieke leven, ook minder. Wat te denken van een kerk, die niet groeit? Ontstellend vind ik ook dat bij de meerderheid, een grote meerderheid, van de studenten, het verlangen leeft naar een eigen studentenkatechisatie. Studenten hebben hun eigen problemen en het valt makkelijker in een homogene groep te spreken, zo argumenteert men.

Niemand kan dit natuurlijk ontkennen. Maar of, vanuit het evangelie gezien, dan gestreefd moet worden, naar een aparte behandeling, is de vraag nog maar. Het lijkt mij in strijd met de gemeentelijkheid van de gemeente. Allen leden van de Here Jezus Christus.

Ontstellend is ook dat de „katechiseermeesters” er niet best afkomen, met uitzondering van ds. Van der Ziel. Men heeft bezwaar tegen het te veel doceren en te weinig discussiëren. Men heeft bezwaar tegen het „op gezag” geloven en het „stomme uit het hoofd leren van de katechismus”.

Nu wordt in dit onderzoek wel duidelijk dat de groepen bij de katechisaties te groot zijn, over het algemeen.

Dat zal wel waar zijn, vooral in een grote stad als Groningen. Hoe groter de groep hoe moeilijker het inderdaad wordt om te discussiëren. Waarbij overigens niet vergeten mag worden, dat de katechisatie toch vóór alles bedoeld is om onderwijs te geven, zij het dan in bepaalde vorm en (meestal) aan de jeugd.

Dat heeft met „op gezag geloven” niet zo veel te maken. We geloven immers allen op gezag, als het goed is. Het gezag van onze Here Jezus Christus. Als de ondervraagde studenten bedoelden te zeggen dat een predikant zich van een vraag of een tegenwerping niet mag afmaken met woorden van de strekking: „het is zo, omdat ik het zeg”, dan hebben ze gelijk. Dat is een vorm van „in het ambt” klimmen, dat er niet wezen mag.

De schrijver komt tot de conclusie dat het voor de vrijgemaakte kerken met name, urgent is om het probleem van de kategoriale gemeentevorming, c.q. kategoriale zielszorg is gaan bestuderen. Ik kom dan weer met mijn bezwaar of zo iets wel juist is vanuit het evangelie. Zeker worden sommige groepen in de H. Schrift apart aangesproken, maar dan toch in het geheel van de gemeente. Juist omdat we elkaar niet missen kunnen. En de volgende niet spottend bedoelde vraag komt meteen op: waarom ook niet apart voor arbeiders, voor scholieren, voor afgestudeerde academici? Waar is het eind van de opsplitsing van de gemeente?

Er is een duidelijke voorkeur voor korte preken. Maar de meeste hoorders weten niet hoe moeilijk het is om kort te preken en toch iets zinnigs te

(Vervolg tweede kolom onderaan)

VERENIGING VAN GEREFORMEERDE STUDENTEN TE AMSTERDAM

Elders in dit blad vindt u een stuk, gericht aan hen die te Amsterdam studeren of gaan studeren. Het is opgesteld door een vijftal vrijgemaakte studenten die besloten hebben tot oprichting van een G.S.V. in Amsterdam. Deze oprichting is het gevolg van de mening dat samenwerking slechts mogelijk is binnen een vereniging die haar leden (uitsluitend; G.P.V.) recruteert binnen de gereformeerde kerken (vrijg.). Hun overweging is weliswaar juist, maar kan leiden tot misverstand bij hen die niets of nauwelijks iets afweten van de studentenverenigingen in Amsterdam.

Vanaf 1947 bestaat in Amsterdam de Vereniging van Gereformeerde Studenten (V.G.S.A.) die opgericht is door studenten die de noodzaak inzagen van een reformatische vereniging, „waarvan de leden elkaar konden steunen in hun vorming tot gereformeerd academicus in onderworpenheid aan Gods Woord en in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis”.

Deze doelstelling, en ook de uitwerking daarvan, werd steeds minder gevonden in de bestaande Christelijke studentenverenigingen.

Het was geen wonder dat juist vrijgemaakte studenten tot de oprichters behoorden, geïnspireerd als zij waren door de kerkelijke moeilijkheden tot een meer bezinnen op hun geloof en de taak die daaruit voortvloeit. De vereniging had daardoor een „vrijgemaakt” karakter, dat door de historische groei en de achtergrond van het milieu van het merendeel der leden later zelfs statutair werd vastgelegd. Ook toen echter was de vereniging in de praktijk geen vrijgemaakte organisatie: niet-vrijgemaakten kwamen aan, mensen die behoefte hadden aan contact met studenten met eenzelfde overtuiging, hoewel tot een ander kerkgenootschap behorend. Statutair werd hen alleen het passief kiesrecht onthouden, wat van de tijd van de goedkeuring van de statuten af onbevredigend is geweest, en wat inmiddels door een statutenwijziging is vervallen.

Ook na deze statutenwijziging heeft de V.G.S.A. dezelfde overtuiging aangaande het doel van de vereniging en de taak van de leden, als de vijf G.S.V.-oprichters, alleen verschilt zij principieel van mening met hen over het al dan niet weigeren van niet-vrijgemaakte studenten als lid. De V.G.S.A. meent dat juist haar doelstelling haar verplicht om allen die deze doelstelling (waarin in dit geval de grondslag is opgenomen) onderschrijven als lid aan te nemen.

De noodzaak van het bestaan van de V.G.S.A. is nog steeds hetzelfde en nog steeds even groot als in 1947, waarom ook de vijf G.S.V.-oprichters zich, krachtens hun overtuiging, zouden behoren te voegen bij de V.G.S.A. Helaas zoeken zij een isoleemnt dat misschien voor henzelf nog niet zo schadelijk is, maar voor hen die zij buitensluiten des te meer.

Ik wil dan ook hen, die in Amsterdam gaan studeren en die misschien het plan hebben zich aan te sluiten bij de G.S.V. dringend verzoeken het bovenstaande te overwegen, en alvorens hun keuze te maken liever eerst nadere inlichtingen te vragen bij het V.G.S.A.-ab-actiaat, Beethovenstraat 12, Amsterdam. Anders loopt u de kans dat u zichzelf en anderen isoleert, wat voor beiden slechts van negatieve waarde kan zijn.

G. P. Verburg, praeses V.G.S.A.

BOEKBESPREKING

Ds. O. Mooiweer, *Opdat ik Zijn Naam belijde*; tweede verbeterde druk, Buijten & Schpperheijn, Amsterdam 1969.

Het hierboven genoemde boekje is een tweede druk. En het staat naar waarheid op de titelpagina: een tweede verbeterde druk. Het is zelfs in meer dan één opzicht verbeterd. Vooreerst heeft de auteur de tekst zorgvuldig nagegaan, aangevuld en gecorrigeerd. Voorts zijn de illustraties uit de eerste druk, die het bij jonge mensen van onze tijd echt niet meer „deden” vervangen door een aantal prachtige symbolische tekeningen van Johan Koning die het aandachtig bekijken — en bestuderen! — overwaard zijn. En ten slotte: typografisch is het boekje ook een sprong vooruit gekomen!

Het is in dat opzicht zó dat het inderdaad als geschenk kan dienen.

Het spreekt evenwel vanzelf dat het bij een boekje als dit in de eerste plaats om de inhoud gaat. Het werd vooral geschreven om het uit te reiken aan de jonge leden der gemeente die belijdenis van hun geloof deden. Ds. Mooiweer wilde hun daarin, zoals hij zelf zegt, iets meegeven op hun verdere levensweg. Hij behandelde daartoe vijf thema's. Namelijk: Belijdenis en doop, avondmaal, Zondag, dagelijks werk en gebed. De schrijver heeft zijn best gedaan dat te doen op een wijze die jonge mensen aanspreekt. Daarom gaf hij geen „uiteenzettingen”, „verhandelingen” of „beschouwingen”. Neen, hij spreekt zijn lezers persoonlijk aan. Levend en direkt vertelt hij wat hij zijn lezers over de genoemde onderwerpen uit de Schrift op de ziel wil binden. Ik geloof dat de schrijver in deze opzet goed is geslaagd en de jonge mensen inderdaad zullen lezen en verstaan wat hij hun te zeggen heeft. Gaarne bevelen we het daarom aan.

C. V.

Ds. Van Andel schreef:

Als kerken zich geheel en uitsluitend aan de Christus der Schriften willen geven, voor de vraag komen te staan of ze zich met elkaar zullen verenigen worden ze door God beproefd. Het zal daarbij moeten uitkomen en ook metterdaad uitkomen of er het levende geloof is, „dat allen, die in Christus geloven, leden van een geestelijk lichaam zijn, dat in Hem zijn hoofd heeft, zodat de zichtbare saamvereniging een verborgen achtergrond heeft, waarvan zij de natuurlijke, maar ook noodzakelijke openbaring is”.

Als dat geloof er is gaat in de harten van de leden der kerk tweeërlei leven.

Vooreerst „zal men zich schuldig weten aan allen, die men krachtens belijdenis en wandel als tot Christus behorende heeft aan te merken, en zich tot hen te voegen, om hen van dienste te zijn”.

Maar bovendien zal men, omgekeerd, „deze allen beschouwen als zulken, welke ons toebehooren, omdat Christus met zich zelf heel zijn lichaam aan het minste lid gegeven heeft, om het door zich en de zijnen te volmaken”.

Persschouw

De Chr. Gereformeerden en wij

In het Friesch Dagblad verscheen het volgende bericht over de huidige verhouding tussen de Chr. Geref. en de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken.

De in januari geëindigde generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken ziet in het verschil met betrekking tot de toeëigening des heils een reël beletsel voor een vereniging met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

Zij heeft dit geschreven aan de generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Eerst nu is deze brief voor publikatie vrijgegeven.

De vorige vrijgemaakte synode had in haar brief aan de christelijke gereformeerde synode geschreven, dat er op dit punt slechts sprake was van een nuanceverschil binnen het raam van de belijdenis. Wel had deze synode het feit, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken lid zijn van de ICCC en van de GOS, een struikelblok genoemd op de weg naar eenheid.

Hierover spreekt de christelijke gereformeerde synode in haar antwoord haar bevreemding uit, omdat vroegere vrijgemaakte synodes hierin nooit een struikelblok zagen. Daarbij meent de synode „dat onze belijdenis (o.a. art. 27-29 NGB) het zoeken van contact met gereformeerden en andere bijbelgetrouwe kerken in binnen- en buitenland veroordeelt noch uitsluit”.

De christelijke gereformeerde synode verwijt de vrijgemaakten, dat zij te eenzijdig nadruk leggen op het institutionaire karakter van de kerk. „Daarmee hangt samen een verabsoluteren van de Vrijmaking en een exclusivistische houding ten opzichte van andere kerken”.

De synode spreekt ook van ernstige verontrusting over de ontwikkeling binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

In 1962 was er tussen beide kerken een belangrijke mate van overeenstemming bereikt. De christelijke gereformeerde synode spreekt haar diepe teleurstelling uit over de ontwikkeling sindsdien. Van de brief van

de synode van Delfshaven (1965) sprak de toon nog aan, maar de synode van Amersfoort-West (1968) eiste bondige besluiten en stelde, dat er anders geen sprake meer zou kunnen zijn van contact.

Tenslotte schrijft de christelijke gereformeerde synode, dat zij het contact niet wil verbreken. Zij doet een dringend beroep op de vrijgemaakte synode, om opnieuw deputaten voor samenspreking te benoemen.

Het is volkomen te begrijpen dat de Chr. Geref. Kerken op dit moment huiverig zijn om met onze kerken tot eenheid te komen.

Ze lopen, indien dit zou geschieden, een aan zekerheid grenzende kans ook weer heel snel uit de kerkelijke gemeenschap uitgesloten te worden.

A.

De Russische dreiging

In de pers circuleerde het volgende bericht over de geweldige steeds toenemende macht van Rusland.

Binnen tien jaar zullen de Russen in maritieme sleutelposities de Verenigde Staten evenaren of zelfs overvleugelen als de huidige uitbreiding en modernisering van de Sovjetrussische vlootstrijdkrachten wordt voortgezet. De Russische produktie van kernonderzeeboten uitgerust met ballistische raketten, nieuwe helikopter-dekschepen en vliegdekschepen voor vlieguitgen die verticaal opstijgen en landen, moderne kruisers en jagers vormen een bedreiging voor de Amerikaanse heerschappij ter zee.

Dit zeggen professor Laurence W. Martin van de universiteit van Londen, admiraal b.d. George W. Anderson, voormalig chef-operaties van de Amerikaanse marine, Curt Gasteyger, voormalig programmadirecteur van het Londense instituut voor strategische studies en professor J. C. Hurewitz van de Columbia-universiteit (New York) in een rapport van de universiteit Georgetown.

Volgens de deskundigen is het Moskous doel dominerende invloed te krijgen in het Suez-kanaal, het zuiden van de Rode Zee, de Straat van Malakka en de Straat van Gibraltar. Zij noemen de nieuwe Russische marine de modernste ter wereld met een onderzeebootvloot van 350 tot 385 schepen, waarvan 40 tot 45 met kernaandrijving.

De deskundigen zeggen in hun rapport dat de bouw van onderzeeboten uitgerust met kern-projectielen in de Sowjet-Unie een dergelijk tempo heeft dat Moskou tegen 1971 de Verenigde Staten voorbij zal streven. Van de meer dan 100 met kernraketten uitgeruste Russische onderzeeboten liggen er voortdurend drie op „stations” op een afstand van 800 tot 1000 zeemijlen van de Amerikaanse kust. Dit aantal zou kunnen worden vergroot als de Russen hun bevoorradingsstelsel voor op stations liggende schepen verbeteren.

De Russische koopvaardijvloot staat nu als vijfde op de wereldranglijst tegen op de 21e plaats in 1950 en het uitbreidingstempo is ook nu nog indrukwekkend, zegt het rapport. De koopvaardijvloot is groot en het zijn vrijwel allemaal moderne schepen. Het gedeelte is met de Amerikaanse koopvaardijvloot het geval. De Russische diepzeeverrijvloot is de grootste en modernste ter wereld (ongeveer elf maal die van de Verenigde Staten). Volgens gegevens van de inlichtingendienst van de Verenigde Staten omvat de visserijvloot een verzameling elektronische inlichtingschepen, gecamoufleerd als vissersschepen.

Als men dit leest vraagt men zich met verbazing af hoe verstandige mensen nog durven te praten over opheffing van de Nato en zeuren over een geringe versterking daarvan.

A.

TWEEMAAL HELPEN

Een groepsleider gevraagd

met spoed. Het aanbod van bewoners voor De Driehoek is groot, doch de arbeiders zijn weinig. Wanneer de uitbreiding gereed is moet er een groepsleider zijn. Dit is niet „onze” zaak, doch die van de kerken en van elk kerklid persoonlijk. Het is uw zaak waarom het gaat en daarmee de zaak van de Here onze God. „Velden” liggen open om te worden ingezaaid of zijn goudkleurig van gerijpt koren. Zijn er onder ons dan geen die willen zaaien en oogsten?

Wie een ontwikkelingsgebied zoekt kan dicht bij huis terecht en behoeft daarvoor niet naar verre onbekende landen te gaan. De huisgenoten des geloofs hebben toch voorrang?

Wij wachten op uw antwoord.

Een bijdrage gevraagd

U weet, we zullen het nog eens herhalen, dat voor de uitbreiding van De Driehoek een bijdrage van

f 1,25 per ziel, doopleden inbegrepen, is gevraagd. Een aantal kerken en personen reageerden reeds op een verheugende wijze. Daardoor zijn we thans gevorderd tot f 28.362,63. Het geraamde tekort op de bouw- en inrichtingskosten, veroorzaakt door B.T.W. en loonronde per 1-1-1969, bedraagt rond f 148.000,—. We zijn er dus nog niet, doch we vorderen gestaag. Wanneer allen meedoen kunnen we er komen. Dit geldt vooral die kerken, die weinig of niets voor het werk van de Stichting bijdragen. Het waren er over 1968 maar liefst 53. Wat zouden we ver komen, ook met het maatschappelijk werk, wanneer dit aantal kon worden uitgewist.

Een andere bijdrage gevraagd

De laatste maanden is het weer bij herhaling voorgekomen, dat onze hulp werd gevraagd via een Raad voor de Kinderbescherming. Plaatselijk bleek men van niets te weten. Wat geeft men blijkbaar moeilijk acht op elkander. Dit betreft niet alleen de stad, doch evenzeer het dorp. Waarom ontdekt men pas „iets” als er een delict is gepleegd? Duidelijk is, dat soms veel voorkomen had kunnen worden mits men maar tijdig contact had opgenomen met de Stichting. Daarom vragen wij ook deze bijdrage van u: leef met uw broeder en zuster in oprechte gemeenschap der heiligen, geeft acht op elkander en aarzel niet ons in te schakelen, wanneer er iets niet goed gaat.

Nu de verantwoording

We doen weer een greep uit de binnengekomen collecten en giften: Ontvangen werd van de kerk te: Almelo f 412,50; Berkel f 2.000,—; 't Harde f 125,—; Ommen f 800,—.

Feliciteatigiften: 2 van f 5,—; 2 van f 10,—; 1 van f 2,50; 2 van f 15,—. Van de Vrouwenvereniging „Deborah”, Urk f 72,—. Verder de giften: 1 van f 2,—; 3 van f 2,50; 7 van f 5,—; 12 van f 10,—; 2 van f 15,—; 1 van f 20,—; 1 van f 7,50; 8 van f 25,—; 3 van f 100,— 1 van f 150,—.

Van 6 mei t.m. 21 mei ontvangen voor uitbreiding: kerken f 8.165,58; particulieren f 457,—; giften particulieren f 537,—.

Al deze bijdragen vervullen ons met grote dankbaarheid. Mogen ze anderen aansporen tot een niet achter willen blijven.

Postrekeningnummer 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

Aan hen, die te Amsterdam studeren of gaan studeren

Wij, ondergetekenden, studérend aan de Vrije Universiteit en de Universiteit van Amsterdam, bijeen op maandag, 9 juni 1969,

in de overtuiging, dat wij als leden van de gereformeerde kerken (vrijg.) geroepen zijn in de eerste plaats elkaar te steunen in onze vorming tot gereformeed academicus, in onderworpenheid aan Gods Woord en in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis,

van mening, dat samenwerking slechts mogelijk is binnen een vereniging die haar leden recruteert binnen de gereformeerde kerken (vrijg.),

overwegende, dat een dergelijke vereniging te Amsterdam op dit ogenblik niet bestaat,

verklaren, dat heden door ons is opgericht de Gereformeerde Studentenvereniging te Amsterdam, en sporen ieder aan, die te Amsterdam studeert of gaat studeren en die van de noodzaak van een vereniging als boven omschreven overtuigd is, zich bij ons te voegen.

(getekend) R. T. Blok
H. C. J. Deurloo
J. Mewe
H. A. Tijssen
Mej. A. M. Wijker

U kunt u aanmelden bij de heer J. Mewe, Straat van Makassar 59, Amstelveen, tel. 02964-51327.

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te Nijkerk: ds. B. van Riet te Bolnes-Slikkerveer; te Brampton (Ont., Can.): C. van Spronsen te Carman (Manitoba); te Smithville (Can.): ds. P. Kingma te Smithers, B.C.

AANGENOMEN: naar Bunschoten-Spakenburg: ds. K. J. Kapteyn te Appingedam-Overschild; naar Berghem: ds. L. Moes te Abbotsford (Can.); naar Middelburg: ds. P. Schelling te Wetsinge-Sauwerd; naar Cloverdale B.C. (Can.): ds. J. Mulder te Caoldale, Alta.

BEDANKT: voor Amsterdam-Z. (B): ds. T. Boersma te Assen; voor Bunschoten-Spakenburg: ds. A. Kooy te Emmen; voor Toronto, Ont., Can.: ds. J. Mulder te Coaldale, Alta; voor Zaandam-B: ds. H. J. Begemann te Drogeham.

DS. H. W. OPHOFF. Zondag 29 juni jl. nam ds. H. W. Ophoff afscheid van zijn gemeente te Leek. Zijn afscheidspreek handelde over Hebréeën 9 : 35-36.

DS. H. SCHOLTE. Op zondag 29 juni nam ds. H. Scholte, met een preek over Hebréeën 12 : 1-3 afscheid van zijn gemeente te Alphen a.d. Rijn. Op 17 augustus a.s. hoopt hij intrede te doen in Rotterdam-Zuid.

DS. H. J. VENHUIZEN. Op zondag 29 juni jl. vond de bevestiging en intrede plaats van ds. H. J. Venhuizen als predikant te Zutphen. In de morgen dienst vond de bevestiging plaats door ds. C. van der Jagt van Doesburg-Doetinchem. In de middagdienst verbond ds. Venhuizen zich aan zijn nieuwe gemeente met een preek over Hebréeën 1 : 1 en 12 : 25a.

RIJSWIJK (Z.-H.). Na gunstig advies van de classis 's-Gravenhage, vond op zondag 22 juni jl. de „herinstituering” plaats van de Geref. Kerk te Rijswijk. Op die dag werden de, onder leiding van de kerkeraad te Voorburg gekozen, ambtsdragers, in hun ambt bevestigd.

BUNSCHOTEN-SPAKENBURG. Op vrijdag 20 juni jl. kwam de classis Amersfoort gereed met het antwoord op de brief van ds. W. van der Lingen te Bunschoten-Spakenburg. Met algemene stemmen kwam de classis tot de conclusie, dat de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg terecht heeft uitgesproken, dat ds. Van der Lingen zijn ambt niet meer kon uitoefenen, zolang hij met de kerkeraad geen avondmaal kon vieren, en dat de kerkeraad, na de scheuring van de gemeente, niet anders kon doen dan vaststellen, dat hij zich van de kerk had onttrokken. De classis besloot tevens een ernstig schrijven aan ds. Van der Lingen te zenden om hem op te roepen toch met berouw terug te keren van zijn zondige weg en zich weer te stellen onder opzicht en tucht van de kerkeraad. En ook, om degenen, die hem volgen, op te roepen de kerkeraad weer te erkennen.

THEOLOGICAL SEMINARY CANADIAN REFORMED CHURCHES. Ds. F. Kouwenhoven van Toronto, die aanvankelijk bedankt had voor de benoeming tot hoogleraar in de oud-testamentische vakken aan het op 10 september te openen „Theological Seminary” van de Canadian Reformed Churches, te Hamilton, heeft thans bericht, dat hij alsnog de benoeming aanvaardt.

DS. J. M. KROES. Ds. J. M. Kroes, emeritus-predikant van de kerk te Dalfsen, herdacht op 28 juli jl. zijn 40-jarig ambtsjubileum. Hij diende de kerken te Tienhoven (1929-1932) en Dalfsen (1932-1966).

LANGERAK. Twee ouderlingen uit Langerak hebben de gemeente opgeroepen tot het houden van afzonderlijke kerkdiensten. Naar bericht wordt, hebben een 18-tal gezinnen aan deze oproep gehoor gegeven. De kerkeraad van Langerak is door de classis Dordrecht-Gorinchem van haar vergaderingen weggezonden, omdat hij zijn predikant, ds. H. Amelink, niet wil aanspreken over diens ondertekening van de „Open Brief”.

PRETORIA. De kerkeraad van de Vrije Geref. kerk te Kaapstad heeft de Vrije Geref. kerk te Pretoria (scriba H. J. Nauta), die zich onlangs losmaakte van de kerkeraad-dr. C. van der Waal, erkend als de wettige voortzetting van de Vrije Geref. kerk te Pretoria. De kerkeraad van Kaapstad nam dit besluit met eenparigheid van stemmen, terwijl ook de gemeente op een gemeentevergadering zich achter dit besluit heeft gesteld.

OLDEKERK. Met ingang van 1 augustus wordt de Geref. kerk te Oldekerk opgeheven en verdeeld onder de gemeenten te Grootegast en Enumatil. Het aantal leden was te gering voor het bestaan als zelfstandige gemeente.

ADRESSEN

GRONINGEN-Oost: scriba: D. Bakker, Celebestraat 2a, Groningen, tel. 050-36187. **BAARN:** scriba: B. E. Krol, Lepelaarstraat 79, tel. 02154-4981. **AMSTERDAM-Centrum** (scribaat J. Groen) scriba: A. J. v. d. Helm, Dintelstraat 106-III, Amsterdam-Zuid 2), tel. 428968; dat van ds. H. de Jong: Jan van Eijckstraat 2-III (Zuid 2). **LEERDAM:** scriba: A. van Gent, Margrietstraat 33, Leerdam, tel. 03451-3111. **SCHIEBROEK-HILLIGERSBERG-C.** scriba: P. M. Houweling, Diephuisstraat 25, Rotterdam-12, tel. 010-182589. **ALMELO:** diakonie: G. J. Laan, Cato Elde-

Redactieleden :
Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie :
Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:
adres secretaris en penningmeester :
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen :
Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementenprijs
f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

rinklaan 13, Almelo, tel. 05490-8425. **NOORDBERGUM:** scriba: J. van Dijk, Smidsstrjitte 1, Bergum, tel. 05116-1737.

C.S.R.-DELFT. Het bestuur van de Civitas Studiorum Reformatorium te Delft, is voor het jaar 1969-1970 als volgt samengesteld: A. C. Schut, praeses; D. van Dijk, ab-actis, ab-actiaat: Civitas Centrum, Oude Delft 251; W. A. Verhey, fiscus; A. A. Kranenburg, vice-praeses; A. J. van der Zwart, vice-actis.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL
Naar wij vernemen hoopt ds. J. Faber, theol. drs. te Rotterdam, benoemd hoogleraar aan het Theological College of the Canadian Reformed Churches te Hamilton Ontario; op dinsdag 29 juli 1969 te promoveren tot doctor in de theologie.
De promotie vond plaats in de Lemkerzaal, Broederstraat 16 te Kampen.

SCHRIFTUURLIJKE TOETSING
v. d. „Open Brief” en de reacties daarop in: **TWIST DES HEEREN MET ZIJN WIJNGAARD**, door Ds. F. van Deursen.
3e druk bijna uitverkocht. Prijs f 3,90.

FIRMA WESDIJK EN LIEBEEK
Postbus 2, Barendrecht

ISRAËL HET UITVERKOREN VOLK EN ZIJN ZEVENTIG WEKEN VAN DAN. 9 : 24
Israël is op weg naar zijn herstel. Jeruzalem blijft een lastige steen voor alle volken. 60 blz. f 1,50.

DEZE IS JEZUS DE NAZERENER DE KONING DER JODEN
De Messias der Joden. Prijs f 1,—.

ART. 37 DER NED. GEL. BEL. GETOETST AAN DE H. SCHRIFT. f 1,50
door H. W. den Haring.

Uitgave Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften. Giro 346974, Rotterdam.

KAMPEN
Het Bestuur van de Vereniging voor Geref. Onderwijs (Vrijgem.) vraagt voor de 3e klas van School „Zuid” zo spoedig mogelijk een

onderwijzeres
liefst met ervaring.
Bevoegdheid voor j en k vereist.

Sollicitaties te richten aan het Hoofd der School: Joh. Lagendijk, Colijn de Nolestraat 6, tel. 05202-3782.

Keurig meisje (28 jaar) zoekt
SERIEUZE KENNISMAKING
met (Ger. Vrijgem.) jongeman tot plm. 35 jaar, om in gezamenlijk overleg een fijne vriendschap op te bouwen.
Brieven onder nr. 1769 bureau Opbouw, Slotlaan 220, Zeist.